מוֹכְרֵי כְסוּת מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן, ודוקא בהעלאה על כתפיהם, אבל לבישה גמורה אסורה אף כשאינם מתכוונים להנאת לבישה, כי התורה אסרה את עצם מעשה הלבישה אף ללא הנאה, ורק לגבי העלאה דרשה הגמ' ביבמות (ד, ב) שצריך שתהיה בה הנאה (רמב"ם כלאים י, טז, ע"פ ביאור הכסף משנה שם, יח, ושו"ת בית הלוי א, א, ו, וכן משמע ברבנו חננאל). ויש שכתבו, שגם לבישה גמורה מותרת אם אינו מתכוין ליהנות (רא"ש נדה ט, כלאי בגדים י). ■ להלכה, העלאה מותרת באינו מתכוין, ולבישה גמורה אסורה [כהרמב"ם] (שו"ע יו"ד שא, ה-ו, ע"פ הב"י והש"ך שם, ח). ויש מתירים גם בלבישה גמורה [כהרא"ש] (רמ"א שם).

וְהָא הָכָא דְּאֶפְשָׁר לְמֶעְבַּד כִּצְנוּעִין וְכִי לָא מְכַוֵּין שְׁרֵי, ואף שהוא 'פסיק רישיה' שיהנה מהבגד, וב'פסיק רישיה' מודה רבי שמעון שאסור גם אם אינו מתכוין [כמבואר בגמ' בשבת (עה, א)], מכל מקום לענין לבישת שעטנז לא אסרה תורה אלא דרך לבישה, דהיינו לבישה שיש בה הנאה [כמבואר בגמ' ביבמות (ד, ב, וכדעת הרא"ש הנ"ל, שדרשת הגמ' מתייחסת גם ללבישה ולא רק להעלאה)], וכיון שאינו מתכוין ליהנות, אינו נחשב לבישה אלא משוי בעלמא, ולפיכך אף שהוא 'פסיק רישיה' מותר [וראה ביאורנו לעיל (כה, ב), שלדעת הר"ן כל איסורי הנאה מותרים כשאינו מתכוין אף ב'פסיק רישיה'] (רבינו דוד בשם הרמב"ן [שבת קיא, א], וראה חי' רבי שמואל יבמות ה, ב שביאר, שלדעת רבי יהודה הסובר שאינו מתכוין כמתכוין, כיון שלמעשה נהנה נחשב לבישה). ויש שפירש, משום שהוא 'פסיק רישיה דלא ניחא ליה' ומותר (רמב"ן ורבינו דוד שם בשם הערוך [והטעם שברור ש'לא ניחא ליה', ראה קהלות יעקב ביצה יא, ב]. אך דעת הרא"ש שבת יד, ט, הובא במשנ"ב שכ, נג, שגם הערוך אינו סובר כך אלא בשבת, שצריך 'מלאכת מחשבת', אבל בשאר איסורי תורה, מודה ש'פסיק רישיה דלא ניחא ליה' אסור). ויש שכתבו, שמדובר באופן שאינו 'פסיק רישיה' שיהנה מהבגד, כגון שהיה לבוש בגדים אחרים שיש בהם כדי להגן עליו מפני החמה ומפני הצינה (תוס' שבת כט, ב ד"ה ובלבד, וכן מבואר בתוס' לעיל כה, ב ד"ה לא, שבכל הסוגיא מדובר באופן שאינו 'פסיק רישיה').

תִּיוּבְתָּא לְמַאן דְּמַתְנֵי לִישְׁנָא קַמָּא דְּרָבָא תִּיוּבְתָּא, וכיון שהלכה כרבי שמעון שדבר שאינו מתכוין מותר [כמבואר בגמ' בשבת (כב, א)], ואף ב'אפשר', שהרי נדחו דברי רבא ללישנא קמא, נמצאנו למדים שכל שאינו מתכוין מותר בין 'אפשר' ובין 'לא אפשר', וכל שמתכוין אסור בין 'אפשר' ובין 'לא אפשר', שהרי אביי ורבא שנחלקו ללישנא בתרא ב'לא אפשר ומיכוין', בשיטת רבי יהודה הוא שנחלקו, אבל לרבי שמעון לכולי עלמא אסור כשמתכוין [כמבואר בגמ' לעיל (כה, ב)] (רבינו דוד שם).

■ וכן נפסק להלכה, שדבר שאינו מתכוין מותר [כרבי שמעון] והוא שלא יהא 'פסיק רישיה', ומותר גם ב'אפשר' [כלישנא בתרא], ולפיכך מותר לגרור בשבת מיטה כסא וספסל, בין גדולים בין קטנים, אף שיתכן שיעשה חריץ בקרקע [שהיא תולדת חורש], כיון שאינו מתכוין לכך ואין זה 'פסיק רישיה', וגם אם הם קטנים שיכול לשאת אותם על כתפו מותר, כיון שאינו מתכוין מותר גם ב'אפשר' (שו"ע או"ח שלז, א, ומשנ"ב שם, ג-ד).

וכמו כן, אסור לשמוע כלי שיר של עבודה זרה או להסתכל בנוי עבודה זרה [כמבואר בגמ' לעיל (ע"א) שקול ומראה אסורים אף שאין בהם ממש] או להריח ריח עבודה זרה, אך אם אינו מתכוין לכך מותר [כרבי שמעון], אפילו אפשר לו לילך למקום אחר [כלישנא בתרא], ובלבד שאינו 'פסיק רישיה' שיהנה [ושלא כהר"ן המובא לעיל (כה, ב) שבאיסורי הנאה אף ב'פסיק רישיה' מותר], דהיינו שיכול לאטום אזניו ולעצום עיניו ולסתום נחיריו שלא יהנה מן הקול והמראה והריח, אבל אם הוא 'פסיק רישיה', אסור אפילו אם אינו מתכוין. וכשמתכוין ליהנות, אפילו אם אי אפשר לו לילך למקום אחר אסור [כרבי שמעון לכולי עלמא] (שו"ע ורמ"א יו"ד קמב, טו, וש"ך שם, לב, לד).

חָדֵשׁ יוּתַּץ, שכיון שההיסק מועיל לחזקו ולהקשותו, נמצא שעל ידי איסורי הנאה נגמר ומתקיים כולו (רש"י). ו'יש שבח עצים בתנור', דהיינו שנחשב כאילו שבח זה מאיסורי ההנאה ניכר בתנור [וכשיאפה בו מעתה, נחשב שנהנה מאיסורי ההנאה (תוס' ע"ז סו, ב ד"ה אמר)], ואף אם יסיקנו בעצי היתר, הרי הפת נעשית גם מחמת התנור שנגמר באיסור, ו'זה זה גורם אסור' [לדעת ברייתא זו] (תוס' ור"ן על הרי"ף, ע"פ הגמ' להלן). והטעם שצריך לנתצו, משום שחוששים לתקלה שיבוא להשתמש בו, וכדעת התנאים הסוברים לעיל (כ, ב) שאסור להשהות מאכל או משקה של איסור ברשותו, משום שחוששים לתקלה שיבוא לאוכלו או לשתותו (שפת אמת).

רַבִּי אוֹמֵר הַפַּת אֲסוּרָה, משום ש'יש שבח עצי איסור בפת'. ואינה נאסרת אלא כש'אבוקה כנגדו', כלומר, שהאש דלקה בכל שעת האפיה, כך שנהנה מן האיסור בשעה שהוא בעין, כשהעץ קיים ועדיין לא נעשה גחלים (רש"י, ע"פ הגמ' להלן כז, א לדעת חד מאן דאמר). **והפת אסורה מהתורה** (משמעות תוס' לקמן עה, א, ע"פ מג"א תמה, ו, אך ראה חזו"א ערלה ט, ז, שגם תוס' מודים שאסורה מדרבנן, כיון שאין כאן תערובת איסור אלא רק דבר שנגרם מחמת האיסור). ויש שכתבו, שאסורה מדרבנן (ר"י בתוס' שם).

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים הַפַּת מוּתֶּרֶת, שלדעתם אין שבח עצים בפת ממש (רש"י), כיון שהאיסור בטל ואינו ניכר בפת. ולפי זה גם אם הם איסורי הנאה שדינם בקבורה, הפת מותרת (ראש יוסף בדעת רש"י, אך ראה שם שברש"י ד"ה אימור לא משמע כן, וראה להלן שגם תוס' לא פירשו כך בדעת רש"י). ויש שכתבו, ש'אין שבח עצים בפת' פירושו שהאיסור אינו בעין, כי השלהבת אינה באה מהעצים הקיימים אלא מהחלק הכלה והנשרף (תוס', ושכן פירש רש"י). ולפי זה, בדוקא נקטה הברייתא איסורי הנאה של ערלה וכלאי הכרם, לפי שטעונים שריפה, ו'כל הנשרפים אפרם מותר' [כמבואר בברייתא להלן (כז, ב)], אבל איסורי הנאה שטעונים קבורה, אפרם אסור [כמבואר בתמורה (לד, א)], ועל כן אפילו אם אפה את הפת על גבי גחלים שנעשו מהם, הפת אסורה, שלא גרע מאפרם שאסור בהנאה (ר"ן, וראש יוסף בביאור דעתו).

בִּישְׁלָהּ עַל גַּבֵּי גֶחָלִים דְּבָרֵי הַכֹּל מוּתָּר, וכל שכן שמותר בתנור גרוף ואין אבוקה כנגדו, אלא שאפילו כשיש בו גחלים אינו נחשב שהאיסור בעין (רש"י). ויש שכתבו להיפך, שבגחלים פשוט יותר שמותר, כיון שהחום שלהן אינו בא מחמת השלהבת של האיסור אלא מחמת עצמן והן כבר עפר בעלמא, אבל לתנור הגרוף אין חום מחמת עצמו, אלא רק מחמת חום השלהבת של עצי האיסור שהוא איסור גמור, ועל כן היה צד בגמ' להלן (עה, א) שכשאפה בתנור גרוף תיאסר הפת [אך למסקנת הגמ' שם, גם בתנור גרוף הפת מותרת] (תוס' להלן שם ד"ה וגרפו, וראה מהרש"א ושפת אמת שם).

זֶה וְזֶה גּוֹרֵם מִי שֶׁמְּעַתָּ לֵיהּ, שהפת הנאפית בתנור חדש נגמרת על ידי איסור והיתר, דהיינו על ידי עצי האיסור שגמרו

■ המשך בעמ' 111